

Heideggers problematiske arv

//

//]]]]> //]]>

AKTUELT: Denne våren står debatten om Martin Heideggers nazisme og antisemittisme igjen på dagsordenen: Utgivelsen av hans «tankedagbøker», «de svarte heftene», gir ny innsikt i Heideggers selvbetraktning. Reaksjonene har ikke latt vente på seg, verken i Tyskland eller utenfor. Salongen har samlet noen av dem.

Martin Heidegger anses av mange som det 20. århundrets viktigste filosof. Heideggers forbindelser til nasjonalsosialismen har imidlertid aldri vært noen hemmelighet. Støtten han gav til Hitlers maktovertagelse i 1933 og forsvaret for «førerprinsippet» som rektor ved Universitetet i Freiburg har kastet en skygge over hans tenkning. Mange av Heideggers etterfølgere har imidlertid understreket skillet mellom Heideggers politiske engasjement og hans filosofi. Andre har argumentert for umuligheten av et slikt skille.

Med Martin Heidegger-instituttets beslutning om å gjengi hans såkalte «Schwarze Hefte» over tre nye bind av filosofens skrifter i løpet av vinteren og våren 2014, nærmest som «kronen» på Heideggers samlede verk, har debatten fått et nytt moment: Over til sammen 1350 boksider, skrevet fra 1931 til 1941, utdyper Heideggers vurderinger av sitt eget filosofiske virke og status i samtiden – før, under og etter nazitiden.¹

Det sentrale spørsmålet er om hvorvidt Heideggers tenkning virkelig var så gjennomsyret av nasjonalsosialisme og antisemittisme som man kunne frykte. Med utgivelsene av Heideggers «tankedagbøker» kan man med andre ord, i større grad enn tidligere, slå fast disse sammenhengene – slik Heidegger selv vurderte dem.

Tyske aviser er i disse dager fulle av kommentarer til innholdet i Heideggers betraktninger. Innholdets avslørende karakter, særlig når det kommer til Heideggers svært utbroderte antisemittisme, gjør at mange nå mener å ha funnet en endelig bekræftelse på den intime forbindelsen mellom Heideggers filosofi og politiske tenkning.

- *Frankfurter Allgemeines* kommentator Jürgen Kaube omtaler Heideggers dagbøker som et «nedrighetens dokument». Heideggers tilknytning til nasjonalsosialismen kjente vi til, men omfanget av hans antisemittisme har ikke vært mulig å dokumentere så grundig – inntil nå, [skriver han](#)
- Franske Emmanuel Faye, som tidligere har utgitt en bok om [Heideggers filosofi og den tyske nasjonalsosialismen](#), er ikke overrasket. «Disse bøkene gir oss en nytt grunnlag for å vurdere dette forholdet», sier han i et intervju med *Die Zeit*, og åpner for at historien om Heideggers filosofi og nasjonalsosialisme [må skrives på nytt](#).
- Peter Trawny, leder av Martin Heidegger-instituttet i Wuppertal og utgiver av de svarte heftene, skriver i *Die Zeit* at [hele den filosofiske arven etter Heidegger står på spill](#)
- Han får delvis støtte fra Heidegger-biograf og litteraturviter Rüdiger Safranski. I forrige uke møttes de to på 3Sat-programmet Kulturzeit for å diskutere [Tilfellet Heidegger – og veien videre](#).
- Heller ikke den italienske filosofien Domenico Losurdo er overrasket. «Avsløringen» betyr imidlertid ikke at vi *ikke* har noe å lære av Heideggers tenkning, [skriver han i The Guardian](#)

Heidegger førte disse tankedagbøkene i mange år, helt frem til 1970. Det finnes til sammen 34 av dem, og flere forberedes for utgivelse via [Klostermann Verlag](#). Det siste av de svarte heftene er imidlertid på private hender: Moren til eieren fikk den i gave av Heidegger, som visstnok skal ha hatt en affære med henne, [kan vi lese i Die Zeit](#). Arven etter Heidegger møter med andre ord utfordringer fra alle kanter om dagen.

LES OGSÅ: [Cassirers kritikk av Heidegger](#)

¹ Det første bindet av Heideggers «Schwarze Hefte» utkom i februar i år. Dette (GA 94, 536 sider) inneholder notater fra oktober 1931 og frem til 1938. Den 12. mars kom ytterligere to bind til (GA 95)

og GA 96 på henholdsvis 456 sider og 286 sider). Disse to omfatter tidsrommet fra 1938 til 1941.